

Іванова Л.І.,
методист науково-методичного центру
предметів мовно-літературної та історичної галузей
і міжнародної інтеграції
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
e-mail: ivanova/liliya.i@gmail.com

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ОБЛАСТІ У 2023/2024 Н.Р.

Нова українська школа має стати зорієнтованою на діяльнісне навчання, гармонійний розвиток і моральне виховання учнів, зокрема через їх прилучення до скарбниці художньої літератури різних країн та народів світу.

Вивчаючи зарубіжну літературу, учні мають можливість відкрити інші країни та культури крізь призму художніх творів, заглибитися у світ людських почуттів, пізнати життя природи та суспільства, відчутти силу творчої фантазії та людської думки, критично мислити й співпереживати разом із літературними персонажами, краще розуміти себе та інших, формувати гуманістичний світогляд і національну свідомість на основі громадянських пріоритетів і толерантності до інших народів [1;4].

У 2023/2024 навчальному році вивчення зарубіжної літератури у **5-6 класах** здійснюватиметься за Модельними навчальними програмами: «Зарубіжна література. 5-6 класи» (авт. Ніколенко О.М. та ін.); «Зарубіжна література. 5-9 класи» (авт. Ніколенко О.М. та ін.); «Зарубіжна література. 5-6 класи» (авт. Волощук Є.В.); «Зарубіжна література. 5-6 класи» (авт. Богданець-Білоskalенко Н.І. та ін.) [4].

На основі Модельної навчальної програми, рекомендованої Міністерством освіти і науки України, укладеної освітньої програми закладу освіти, учитель розробляє власну навчальну програму, яку затверджує педагогічна рада навчального закладу. На основі навчальної програми самостійно готує календарно-тематичне планування, враховує запропоновану кількість годин на вивчення тем, розподіляє години на вивчення художніх творів і види навчальної діяльності для досягнення здобувачами освіти очікуваних результатів навчання. Це дасть педагогу можливість вільно і творчо підійти до реалізації програми в кожному класі, врахувати інтереси й рівень

підготовки учнів, конкретні умови викладання (наявність художніх текстів; використання інформаційно-комунікаційних технологій; рівень володіння учнями іноземними мовами, знання української мови і літератури, історії та інших предметів; підготовка до оцінювання) [5;6].

Типовим навчальним планом для вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах передбачено 1,5 години на тиждень. При вивченні даного предмета слід органічно поєднувати компетентнісний, діяльнісний та інтегрований підхід. Цьому сприяє:

- залучення учнів до різних видів читацької діяльності та активний діалог з художнім текстом;
- виконання (самотійно або в групі/команді) творчих робіт на підставі прочитаних творів та їх обговорення (усно та письмово, зокрема в цифровому середовищі);
- постійне розширення кола читання за допомогою онлайн-сервісів [4;5;6].

Опираючись на Державний стандарт і Модельну навчальну програму, важливо реалізовувати сучасні підходи до вивчення літератури в школі. Особистісно орієнтоване навчання, діалогічний характер викладу матеріалу досягаються завдяки застосуванню новітніх педагогічних технологій [1;4]. Так, у нагоді можуть стати навчально-методичні посібники для 5 класу Нової української школи, які підготували учителі обласної динамічної творчої групи: **Алієва Т.І.**, учитель зарубіжної літератури Івановецького ліцею опорного ЗЗСО Кельменецької селищної ТГ (*«Інтерактивні командні ігри на уроках зарубіжної літератури НУШ»*), **Буряк О.І.**, учитель зарубіжної літератури Кельменецького ліцею-опорного закладу Кельменецької селищної ТГ (*«Використання інфографіки на уроках зарубіжної літератури як засобу унаочнення навчальної інформації у 5 класі НУШ»*), **Ковбиш Н.Г.**, учитель зарубіжної літератури Яблуніцької гімназії Конятинської СР (*«Сторітелінгові технології на уроках зарубіжної літератури для 5 класу у контексті НУШ»*). Матеріали розміщені на сайті Інституту післядипломної педагогічної освіти [2].

Пропонуємо до використання у роботі навчальні програми факультативів Пянковської В.І., учителя зарубіжної літератури Чернівецької гімназії №5 «Інтеграл» (*«Захоплюючий світ казки» (5 клас), «У вирі пригод» (6 клас)*); навчально-методичні посібники Баланюк С.О., учителя зарубіжної літератури ОЗО «Шиловецький ЗЗСО І-ІІІ ступенів» Клішківцевої СР (*«Багаторівневе опитування на уроках зарубіжної літератури як шлях до ефективного навчання*

та оцінювання в умовах НУШ»), Сердюк І.О., учителя зарубіжної літератури Хотинського ліцею №5 – опорного ЗЗСО Хотинської МР («Формування життєвих компетентностей здобувачів освіти для розвитку самоефективної особистості в умовах інноваційного освітнього процесу»), Кокури М.Я., учителя зарубіжної літератури Виженської гімназії Вижицької МР («Тестові та творчі завдання з зарубіжної літератури. 7 клас»).

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти.

Мета формувального оцінювання — покращувати якість навчання, а не забезпечувати підставу для виставлення оцінок. Вона, як і результати *формувального оцінювання* залежать від ефективності використання технік, які допоможуть досягненню таких цілей: формування позитивної самооцінки, визначення рівня індивідуального та групового поступу в навчанні, діагностування зони росту, ідентифікування слабких місць, вимірювання емоційної атмосфери класу.

Розрізняють *візуальні* техніки формувального оцінювання (допомагають унаочнити процес оцінювання за допомогою знаків, сигналів, карток тощо, легкі у застосуванні, а також містять величезний потенціал для самооцінювання. Ці техніки створюють безпечну атмосферу і дозволяють учням бути максимально чесними щодо своїх відповідей. Учитель може швидко визначити й оцінити як рівень індивідуального та групового поступу в навчанні, так і діагностувати зони росту та проблемні сфери), *письмові* (оцінюють розуміння та вміння учнів формулювати ідеї письмово. Здібності до продукування письмових текстів та дрібна моторика різні у різних учнів. Враховуйте це, особливо якщо ви обмежуєте виконання таких завдань часовими рамками), *усні* (спілкування віч-на-віч та взаємодія є одним з найкращих способів залучення та співпраці учнів), *креативні та рухові*.

Оцінюванню підлягає сформованість у здобувачів освіти наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти: читання з розумінням, висловлення власної думки усно й письмово, конструктивне керування емоціями, критичне й системне мислення, логічне обґрунтування позиції, творчість, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, ухвалення рішень, розв'язування проблем [2;3;7].

Вивчення зарубіжної літератури у **7-9 класах** здійснюватиметься за минулорічною програмою: Зарубіжна література. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів [3].

Звертаємо увагу, що відповідно до рішення (від 13 червня 2022 р., протокол №2) Робочої групи Міністерства освіти і науки України відбулося оновлення змісту навчальних програм для **7-9 класів та 10-11 класів**.

Рекомендована кількість видів контролю в процесі вивчення зарубіжної літератури в **7-9 та 10-11 класах** незмінна [3].

Основою для календарно-тематичного планування уроків зарубіжної літератури є чинні навчальні програми. Учитель має право самостійно розподіляти години на текстуальне вивчення творів, розвиток мовлення, позакласне читання, ураховуючи визначену кількість годин на опрацювання конкретного розділу. Він має змогу вільно і творчо підійти до організації навчальної діяльності на уроках зарубіжної літератури з урахуванням конкретних умов викладання, читацьких інтересів учнів.

У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

Під час **оцінювання** зошита із зарубіжної літератури слід ураховувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного режиму).

Оцінку за ведення зошита із зарубіжної літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної [3].

Літературна освіта в основній школі спрямована на розвиток сформованих у початковій школі і формування нових компетентностей та компетенцій.

Із розширенням інформаційного простору в країні значно зменшився потяг школярів до книжки. Якщо раніше наша держава перебувала серед країн світу, населення якої читало чи не найбільше, то сьогодні про це вже не йдеться. Однією з важливих суспільних проблем є проблема того, що читають наші діти і як читають, а також як пишуть, розмовляють, спілкуються.

Об'єктом вивчення в курсі зарубіжної літератури є художній твір, його естетична природа та духовно-етична сутність. Аналіз та інтерпретація літературного твору мають спиратися на ґрунтовне знання тексту, докладний розгляд ключових епізодів, доречне цитування, виразне читання окремих творів або їх фрагментів.

На кожному уроці літератури педагог має працювати над розвитком усного і писемного мовлення учнів. Навчити підлітка монологічного викладу чи написання статті, оформляти повідомлення, доповідь та виголошувати їх – одне з основних завдань, яке стоїть перед учителем. На уроках літератури школярі вчать писати рецензію або відгук, брати інтерв'ю, вести репортаж, писати конспект або тези й опановувати багато інших видів робіт. Адже взаємини між людьми залежать від рівня і якості їхньої комунікації, що ставить на перше місце їхній рівень розвитку мови.

Майстерність учителя полягає головним чином у вмілому володінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки і передового педагогічного досвіду, раціональному керівництві пізнавальною і практичною діяльністю учнів, їхнім інтелектуальним розвитком.

Проблеми майстерності вчителя, проблеми професійності завжди основні. Справжній вчитель, коли навчає інших, завжди навчається сам. По-перше, він перевіряє свої знання, тому що лише при доступному і зрозумілому поясненні іншій людині, можеш бути впевненим, що сам розумієш суть знання. По-друге, коли шукаєш форму чіткого опису того чи іншого питання, часто приходять нові ідеї. По-третє, часто наївні запитання, котрі задають учні, виключно стимулюють думку і примушують із абсолютно нової точки зору поглянути на те явище, до якого підходив стандартно. Все це разом допомагає мислити креативно. Саме від учителя значною мірою буде залежати, яким моральним принципам у майбутньому надаватиме перевагу учень.

Однією з найважливіших ланок роботи вчителя з обдарованими учнями є підготовка їх до участі у Всеукраїнських олімпіадах з зарубіжної літератури. Рівень готовності дітей до такого виду змагань дає можливість проаналізувати ефективність системи роботи з обдарованою учнівською молоддю в закладах освіти та визначити шляхи її вдосконалення.

Вітаємо переможців олімпіади. Дякуємо педагогам, які підготували цих учнів, за те, що прищеплюють любов до слова, вчать оригінально, нестандартно висловлювати думки, виховують творчу особистість, стимулюють прагнення до участі в творчих змаганнях.

Звертаємо увагу педагогів на вислів: *«Немає необдарованих дітей – є дорослі, які не займаються розвитком дитини, адже будь-які здібності, творчі також, потребують розвитку!»* (І.Мороз).

Сучасний вчитель-словесник, як агент освітніх змін, тьютор, фасилітатор, модератор, коуч, ментор, має стимулювати та скеровувати

процес самостійного пошуку інформації та спільної діяльності учнів, підтримувати їхнє прагнення до самореалізації, самовдосконалення та саморозвитку.

Радимо педагогам області скористатися методичним кейсом:

- Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Інформаційний сайт. «Нова українська школа». «Мовно-літературна освітня галузь. Зарубіжна література» <https://padlet.com/ivanovaliliyai/padlet-4bx6no5rctt8hhdb>.

- Методична платформа до підручника «Зарубіжна література. 5 клас» авторського колективу під керівництвом О. Ніколенко (К., ВЦ «Академія», 2022) <https://www.5klas.com.ua/>.

- Навчально-методичний путівник НУШ 5-6 клас https://docs.google.com/document/d/1752o_ItoEWcbYK5y7b7B3-zUah9XIYKQ/edit.

- Навчально-методична скарбничка НУШ https://docs.google.com/spreadsheets/d/1mC99CMln4MEbhW_G4v62ptgK8i0MpJAv/edit#gid=1559956736.

- Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 6 клас» авторського колективу під керівництвом О. Ніколенко (К., ВЦ «Академія», 2023) <https://academia-nikolenko-6klas.com.ua/>.

- Оцінювання обов'язкових результатів навчання за новим Державним стандартом базової середньої освіти https://znayshov.com/News/Details/otsiniuvannia_oboviazkovykh_rezultativ_navchannia_za_novym_derzhavnym_standartom_bazovoi_serednoi_osvity.

- Посібник МОНУ «Ціннісні орієнтири сучасної української школи»: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentation-Roman-Stesichin.pdf>.

Рекомендуємо методичним спільнотам області:

- докладно опрацювати рекомендації МОНУ щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 н.р.;
- створити якісне безпечне освітнє середовище для розвитку учнів;
- використовувати дієві підходи до навчання та пошуки ефективного педагогічного інструментарію;
- систематично підвищувати кваліфікацію з питань теорії та практики впровадження концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Список використаних джерел та літератури

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.

2. Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Інформаційний сайт. «Нова українська школа». «Мовно-літературна освітня галузь. Зарубіжна література». URL: http://ippobuk.cv.ua/?page_id=9803.

3. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.

4. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. Модельні навчальні програми з зарубіжної літератури. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku2>.

5. Інститут модернізації змісту освіти. Інформаційний сайт. Підручники для 5 класу. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/5-klas-nush/movno-literaturna-galuz/zarubzhna-literatura/>.

6. Інститут модернізації змісту освіти. Інформаційний сайт. Підручники для 6 класу. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/6-klas/zarubzhna-literatura-dlya-zakladv-zagalno-seredno-osvti-6-klas/>.

7. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти». URL: <https://cutt.ly/mZvsrIt>.

Говорнян Л.С.,

методист науково-методичного центру
предметів мовно-літературної та історичної галузей
і міжнародної інтеграції ІППОЧО

КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

e-mail: liliya.hovornyan@gmail.com

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ
РУМУНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (РУМУНСЬКОЇ І
ЗАРУБІЖНОЇ) У 5-11 КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2023/2024 Н.Р.**

Мовно-літературна освітня галузь спрямована на всебічний розвиток дитини і формування в учнів НУШ однієї із найважливіших компетентностей – комунікативної. Уміння зв'язно висловлюватися потрібне кожній людині, незалежно від її професії. Володіння словом